

November 2019

Bidragssatser for heltidsbedrifter 2018 – Niveau og spredning

Highlights

- Den gennemsnitlige bidragssats for heltidsbedrifter lå i 2018 på 1,04 pct. – en stigning på 0,21 procentpoint fra 2012 til 2018. Stigningstakten har været stagnerende i de seneste år. Ejerskifter på økonomisk udfordrede bedrifter med høje satser har formentlig medvirket til stagnationen i den gennemsnitlige bidragssats.
- Heltidsbrug betaler årligt i alt ca. 1,9 mia. kr. i bidrag – en stigning fra ca. 0,7 mia. kr. i 2008. Alene *stigningen* i bidragssatserne fra 2012 til 2018 koster landbruget 570 mio. kr. Stigningen fra 2008 skyldes både flere realkreditudlån og højere bidragssatser. Men mens udlånet til heltidsbedrifterne er steget med ca. 12,5 pct., er omkostningerne til bidrag steget med 154,5 pct.
- Knap 70 pct. af heltidsbedrifterne betalte en bidragssats mellem 0,7 og 1,3 pct. Knap halvdelen af landmændene betalte en bidragssats mellem 0,8 og 1,2 pct. Ca. 15 pct. betalte under 0,7 pct. i bidrag, mens næsten 30 pct. af landmændene betalte over 1,2 pct. Der er således betydelig variation, og realkreditinstitutterne prisdifferentierer i stigende grad.
- Opdelt på realkreditinstitutter viser undersøgelsen, at DLR og Nordea ligger nogenlunde på niveau lidt under gennemsnittet, mens RD ligger klart i top med bidragssatser, der er 0,20 pct.point højere end gennemsnittet. Nykredit ligger lidt under, især medregnet "Erhvervskroner".
- Bidragssatserne skal ideelt set afspejle den finansielle sektors omkostninger og den risiko, der er forbundet med udlånet. Og både omkostninger og risiko er steget, dels som følge af myndighedernes restriktive krav til realkreditinstitutterne og strammere regler for værdiansættelse og nedskrivninger, og dels på grund af kriseårene 2008-2010, 2014-2016 samt tørkeåret 2018, der har forringet landbrugsbedrifternes økonomi via lav indtjening og dræn af egenkapital.
- Men selvom både omkostninger og risiko er steget, har realkreditinstitutternes tab på landbrug i perioden 2007-2018 været yderst begrænsede – ca. 2,3 mia. kr. - på trods af det økonomisk vanskelige årti for landbruget. Siden 2007 har bidragssatserne givet realkreditinstitutterne en indtjening på 15,7 mia. kr. alene på heltidsbrug.
- Den økonomiske og finansielle krise samt myndighedernes krav til den finansielle sektor har medført store omkostninger for landbruget. Vurderingen af bidragssatsernes niveau er dog vanskelig, idet baggrunden for bidragsstigningen er uigennemsigtig, hvilket er u hensigtsmæssigt i en konkurrencemæssig kontekst.

Kontakt

Klaus Kaiser

Erhvervsøkonomisk chef

T +45 8740 5175 (direkte)

M +45 2013 5175

E kak@seges.dk

Rune Langergaard

Studentervedhjælper

Baggrund og afgrænsning

Realkreditlån er normalt landbrugets væsentligste og billigste finansieringskilde. Sådan vil det formentlig også være i lang tid fremover. Administrationsbidraget på realkreditlån er dog generelt steget kraftigt siden starten af den økonomiske og finansielle krise i 2007/8.

Realkreditinstitutterne fastsætter bidragssatserne ud fra realkreditinstituttets omkostninger, indtjeningsbehov og en helhedsvurdering af den pågældende virksomheds kreditværdighed, hvori der indgår såvel kvantitative som kvalitative vurderinger. Der er stor variation i størrelsen af bidragssatserne.

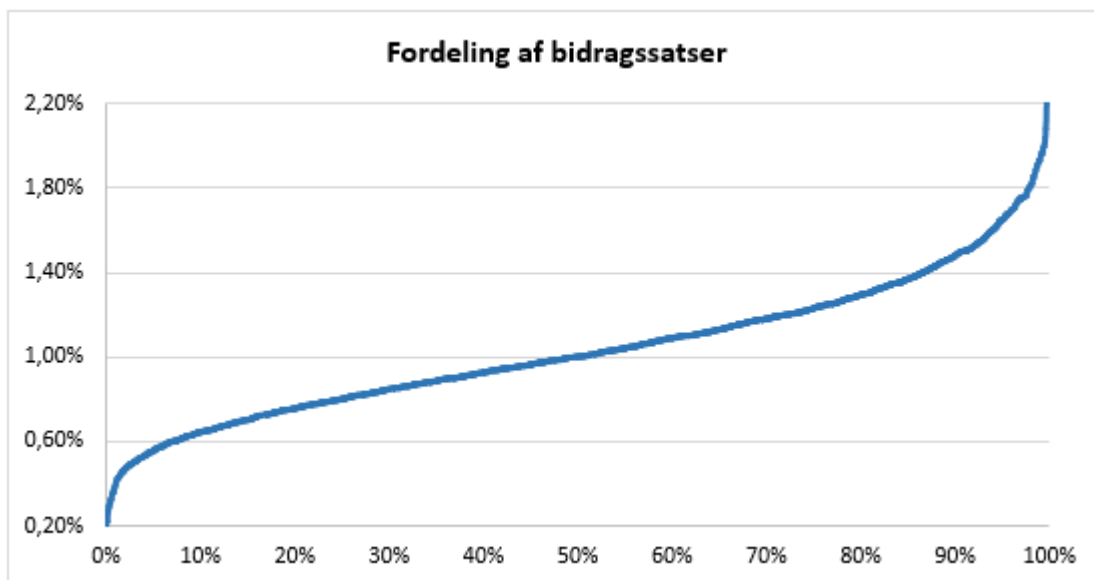
Dette primært deskriptive notat har til formål at beskrive niveauet og spredningen i bidragssatserne ultimo 2018, og suppleres af analyser, der belyser, hvilke økonomiske faktorer, der influerer på bidragssatserne. Beregningerne er foretaget på baggrund af 4.742 regnskaber for 2018.

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

Den gennemsnitlige bidragssats for heltidslandbrug lå ultimo 2018 på 1,04 pct. Dermed er stigningen i bidragssatserne ophørt for første gang siden starten af finanskrisen i 2007/8. Bidragssatserne er dog steget med 0,21 pct. point siden 2012, hvor den gennemsnitlige bidragssats var 0,83 pct.

Der er stor spredning i virksomhedernes bidragssatser, og dermed en betydelig variation i, hvad den enkelte landbrugsvirksomhed betaler til realkreditselskaberne. Figur 1 viser bidragssatsen for hver enkelt ejendom i undersøgelsen på basis af 2018-regnskaberne.

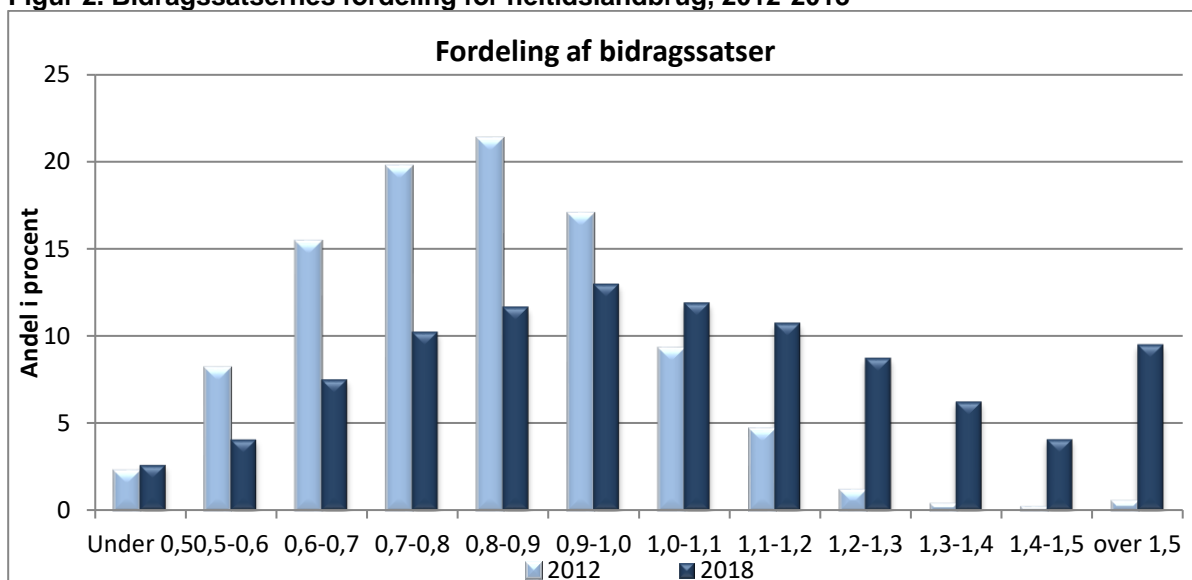
Figur 1. Bidragssatsernes fordeling på heltidslandbrugsejendomme, 2018

I Figur 2 er bidragssatserne opdelt i intervaller, hvoraf det ses, at i 2018 betalte:

- Knap 70 pct. af landmændene mellem 0,7 og 1,3 pct.
- Knap 50 pct. af landmændene mellem 0,8 og 1,2 pct.
- Næsten 15 pct. af landmændene under 0,7 pct.
- Næsten 30 pct. af landmændene over 1,2 pct.

Figur 2. Bidragssatsernes fordeling for heltidslandbrug, 2012-2018

Før finanskrisen lå bidragssatserne typisk under 0,5 pct. Der er således tale om mere end en fordobling af bidragssatserne fra 2007/8 til 2018. De seneste år er stigningshastigheden dog aftaget, og gennemsnitligt set er de stagneret. Således har gennemsnittet ligget på 1,03-1,05 i perioden 2016-2018.

Der er dog en tendens til en lidt større spredning i bidragssatserne. Der er således procentvis lidt flere landbrugsbedrifter i "enderne". Det skyldes primært en kombination af to forhold.

For det første prisdifferentierer realkreditinstitutterne i højere grad end tidligere – især i den høje ende af skalaen. I 2016 betalte 6,4 pct. af landmændene over 1,5 pct. i bidrag. I 2018 udgjorde andelen 9,5 pct.

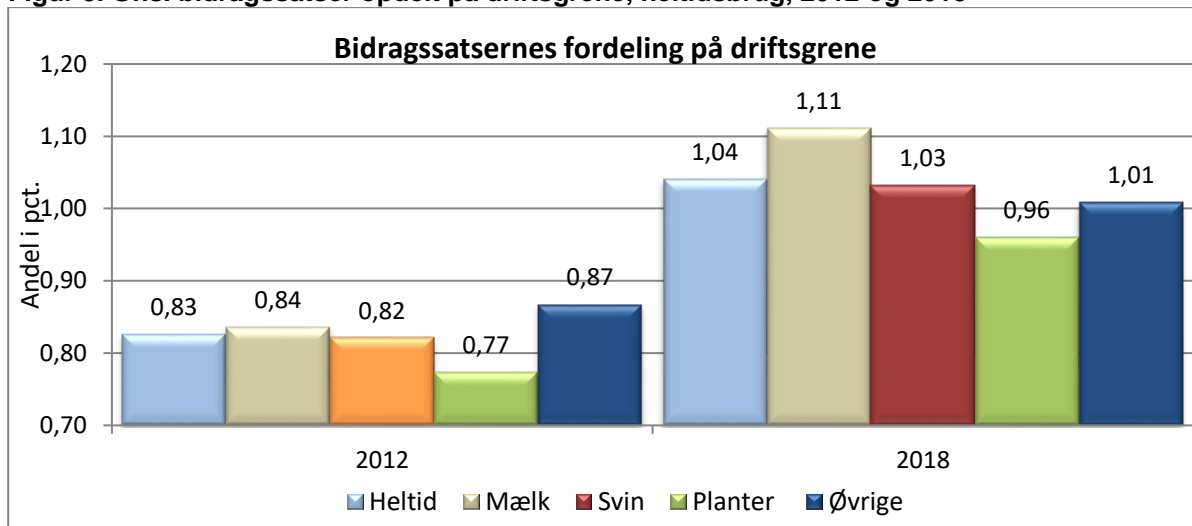
For det andet er nogle af de økonomisk udfordrede bedrifter ophørt. Det medfører, at økonomisk robuste bedrifter med en lavere bidragssats kommer til at udgøre en større andel af de tilbageværende bedrifter.

Sidstnævnte synes også at være en af forklaringerne på, at stigningen i bidragssatserne er stagneret – nogle af de mindst robuste bedrifter er ophørt, og dermed udgør de en mindre andel i beregningen af den gennemsnitlige bidragssats.

Opdelt på driftsgrene er der en tendens til at planteproducenter betaler mindst i bidrag, 0,96 pct., mens mælkeproducenterne betaler 1,11 pct. i bidragssats, jf. Figur 3 nedenfor.

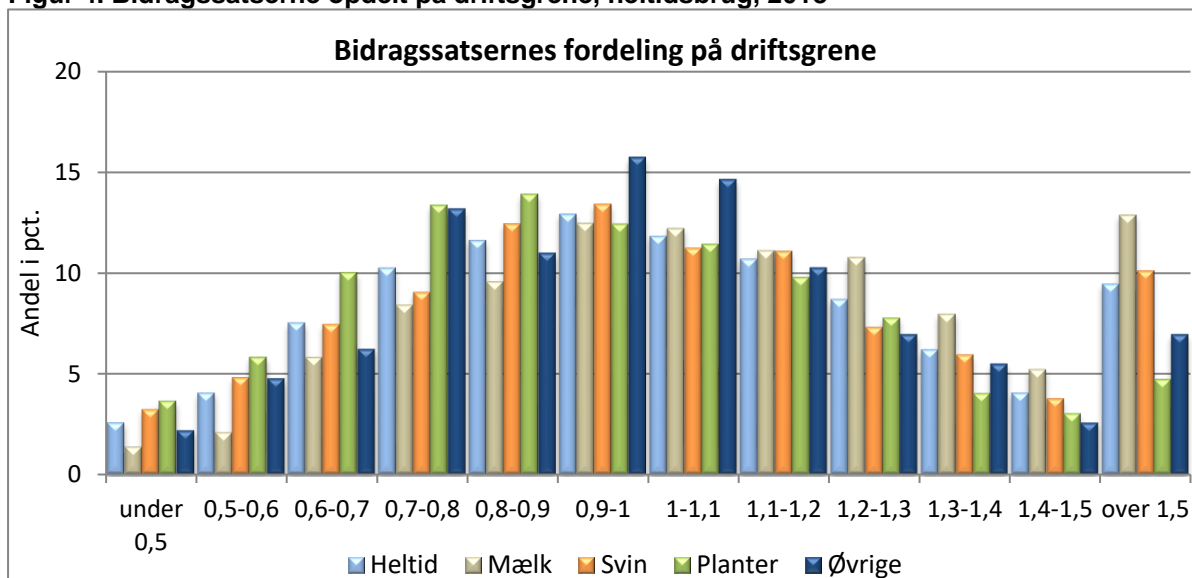
Forskellen i planteproducenternes bidragssatser i forhold til resten af landbruget kan skyldes, at jord udgør en større andel af aktiverne. Jord forbindes med en højere grad af "sikkerhed" for kreditgiver end andre aktiver. Modsat har mælkeproducenterne været ramt af store prisudsving som følge af ændrede markedsforhold og -struktur, såsom Ruslands importforbud og afskaffelse af mælkekvotterne i EU. Denne øgede risiko i kombination med høj gæld aflejrer sig i relativt højere bidragssatser.

Figur 3. Gns. bidragssatser opdelt på driftsgrene, heltidsbrug, 2012 og 2018

Spredningen i bidragssatserne er stort set ens på tværs af driftsgrene. Løjnefaldende er blot de relativt lidt lavere satser for planteproducenter og lidt højere satser for mælkeproducenter, jf. Figur 4. Figuren viser desuden, at en væsentlig større andel af svine- og især mælkeproducenter betaler en bidragssats højere end 1,4 pct. sammenlignet med de øvrige driftsgrene.

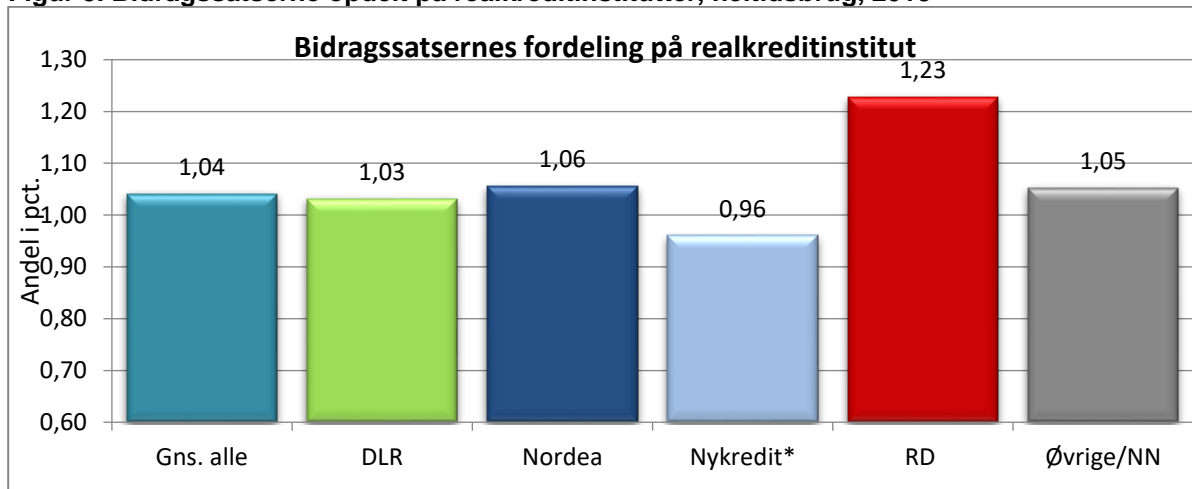
Figur 4. Bidragssatserne opdelt på driftsgrene, heltidsbrug, 2018

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

Opdelt på realkreditinstitutter (Figur 5) har der tidligere været en tendens til, at Nykredits bidragssatser ligger lavere end de øvrige institutter. Denne forskel er nu mindre og fordelen ved at anvende Nykredit er nu afhængig af udbetaling af "Erhvervs-kroner", jf. note til Figur 5. I toppen ligger RD med bidragssatser, som er omkring 20 pct. point højere end gennemsnittet af de øvrige realkreditinstitutter.

Figur 5. Bidragssatserne opdelt på realkreditinstitutter, heltidsbrug, 2018

* Fra 1. juli 2018 og frem til udgangen af 2019 vil Nykredits erhvervskunder, inkl. landbrug, få en årlig rabat på bidragssatsen på ca. 0,15 pct. af lånet på lån op til 20 mio. kr., svarende til godt 100 mio. kr. årligt. Herefter fastsættes en ny rabat.

Der kan være flere mulige årsager til forskellene institutterne imellem. Eksempelvis:

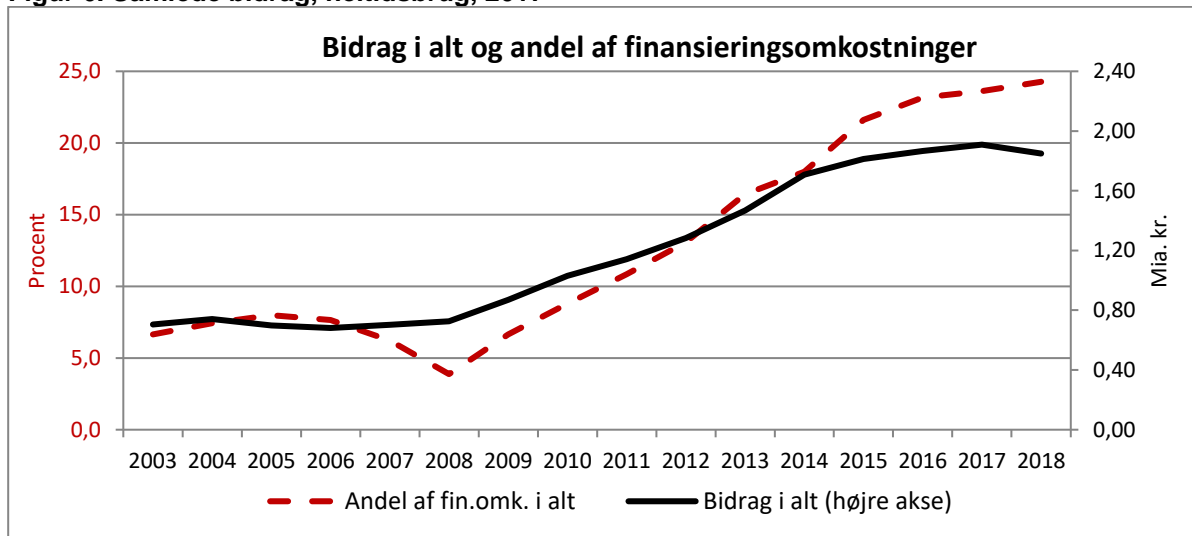
- Forskelle i bonitet i realkreditinstitutternes landbrugsporteføljer.
- Forskellig vurderingen af risiko.
- Forskelle i prissætningen af risiko. F.eks. forskellig progression i bidragssatserne ved stigende risiko.
- Forskelle i andelen af afdragsfrie lån.
- Institut-specifikke forhold, såsom DLR's delvist dækkende tabsgaranti stillet af ejerbankerne.
- Større andel af økonomisk stærke bedrifter, som ikke er repræsenteret i SEGES' ØDB.
- Helkunde-betragtninger, hvor højere bidragssatser kompenseres i prissætning på andre produkter.
- Forskelle i aktionærernes krav til afkast.

Landbrugets samlede omkostninger til bidrag til realkreditinstitutter

Heltidslandbrugenes samlede omkostning til bidrag er steget kraftigt. Fra at udgøre ca. 0,7 mia. kr. i 2008 udgør omkostningerne til bidrag nu knap 1,9 mia. kr. i 2018. For hele landbruget er omkostningen til bidrag godt 2,6 mia. kr. i 2018.

Stigningen siden 2008 afspejler dels en stigning i realkreditudlånet og dels højere bidragssatser. Udlånet er steget med 12,5 pct., og omkostningerne til bidrag er steget med 154,5 pct. I 2018 ophørte stigningen i de årlige omkostninger dog.

Figur 6. Samlede bidrag, heltidsbrug, 2017

De samlede finansieringsomkostninger er faldet med 5,7 pct. fra 2017 til 2018.

Bidragets andel af de samlede finansieringsomkostninger er steget kraftigt fra ca. 4 pct. i 2008 til 24,3 pct. i 2018. Det illustrerer den store betydning bidraget nu har for finansieringen. Andelen er højest for mælkeproducenter og lavest for planteproducenter. Svineproducenter ligger omkring middel. Ses isoleret på finansieringsudgifter på realkreditudlån, udgør bidragene nu 77,6 pct. af finansieringsudgifterne mod 8,5 pct. i 2008.

Årsagen til stigningen i bidragets andel af omkostningerne til såvel realkreditinstitutterne som de samlede finansieringsomkostninger er højere bidragssatser og det generelle rentefald. Den stigende andel forstærkes af, at op imod 85 pct. af landbrugets realkreditlån er variabelt forrentet. Herved er renteandelen fulgt med renterne nedad, mens bidragsandelen er steget sammen med stigningen i bidragssatserne.

Principielt set skal bidragssatserne over for landbruget afspejle de administrations- og kapitalomkostninger samt den risiko, der er forbundet med udlån til landbruget. Siden finanskrisen har en række forhold i den finansielle sektor samt landbrugets egne økonomiske forhold afstedkommet højere bidragssatser. Skrappere krav fra myndighederne til realkreditinstitutterne til solvens og likviditet har dog medført stigende omkostninger og skærpede indtjeningskrav. Samtidig har myndighederne strammet reglerne vedrørende værdiansættelse og nedskrivninger, hvilket har forringet sikkerhederne bag realkreditinstitutternes udlån.

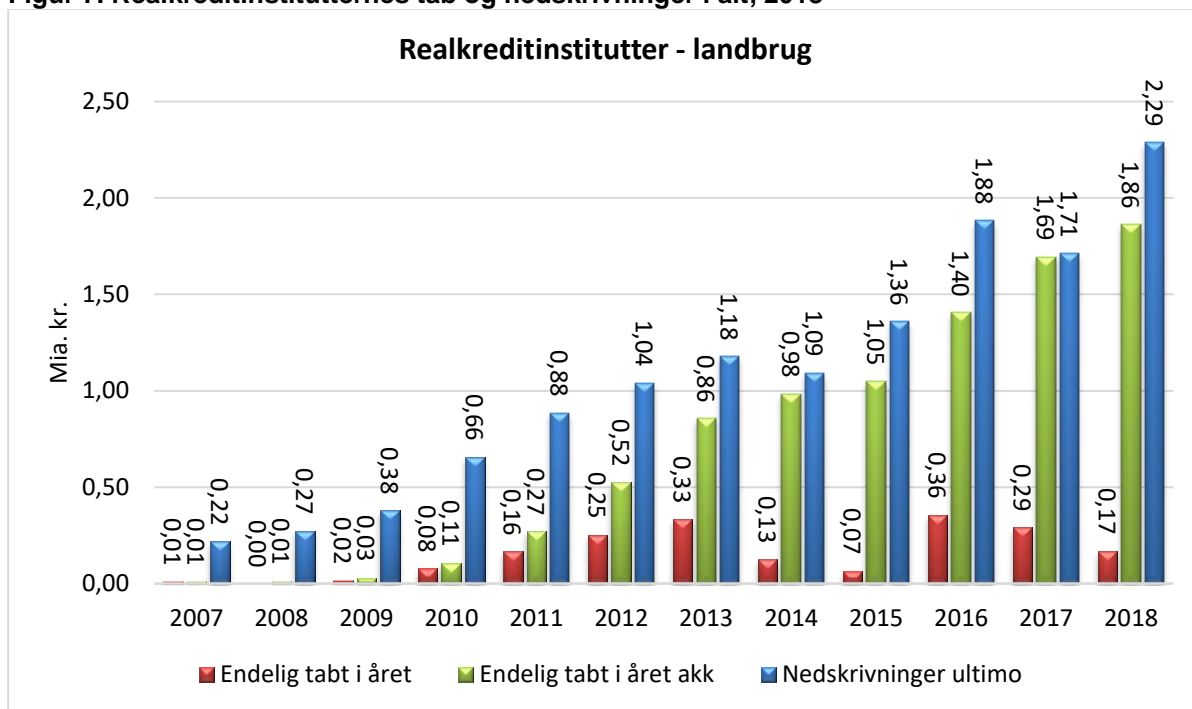
Gældsserviceringsevnen i landbruget blev generelt set forringet i kriseårene 2008-2010 og igen i 2014-2016 og 2018. Der er ekstrem stor spredning i landbrugsvirksomhedernes økonomiske formlaan, og lavkonjunktur, tørke, handelspolitiske begivenheder oa. har ramt driftsgrenene på lidt forskellige tidspunkter og med forskellig styrke. Men generelt set faldt indtjeningen i kriseperioderne, samtidig med at egenkapitalen faldt fra 2008-2011, og gælden er stagneret på et relativt højt niveau.

Heroverfor står dog, at på trods af de økonomisk vanskelige år for landbruget, har realkreditinstitutternes tab på landbrug i hele perioden 2007-2018 været yderst begrænsede. Med en stigning på ca.

170 mio. kr. i 2018, nåede det akkumulerede tab i perioden op på ca. 1,9 mia. kr., jf. figuren nedenfor.

Nedskrivningerne (reserver til forventede tab) steg til gengæld med næsten 0,5 mia. kr. i 2018 og nåede op på 2,3 mia. kr.

Figur 7. Realkreditinstitutternes tab og nedskrivninger i alt, 2018

I samme periode 2007-2018 havde realkreditinstitutterne en indtjening fra bidragssatserne på 15,7 mia. kr. på heltidsbrug. Alene *stigningen* i heltidsbrugenes årlige bidragssatser fra 2012 til 2018 udgjorde 560 mio. kr.

Det er vanskeligt at vurdere bidragssatsernes niveau i forhold til omkostninger og risiko på grund af kompleksitet og uigennemsigthed i prissætningen, hvilket er u hensigtsmæssigt i en konkurrence-mæssig kontekst.

Sammenhæng mellem bidragssatser og økonomiske variable

SEGES har inden for de senere år undersøgt den statistiske sammenhæng mellem bidragssatserne og en række økonomiske variable ved brug af forskellige statistiske metoder, herunder machine learning teknikker og regressionsanalyser.

De gennemgående resultater er, at der generelt har kunnet testes signifikant sammenhæng mellem bidragssatserne og såvel nøgletal tilknyttet balancen og nøgletal for rentabilitet, likviditet og indtjening. Af disse hovedgrupper er nøgletal vedrørende balancen dog bedst i stand til at forklare bidragssatsernes niveau. Nedenfor gengives eksempler på sammenhænge, der har vist sig statistisk signifikante:

Balance:

- Gældsprocent - Jo højere gældsprocent, desto højere bidragssats og vice versa.
- Soliditet – Jo højere soliditet, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Loan-to-value – Jo højere loan-to-value, desto højere bidragssats og vice versa.
- Restgæld - Jo større restgæld, desto højere bidragssats og vice versa.
- Egenkapital - Jo lavere egenkapital, desto højere bidragssats og vice versa.

Rentabilitet, likviditet og indtjening:

- Driftsresultat – Jo bedre driftsresultat, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Likviditet – Jo større overskudslikviditet, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Kombinerede (relative) nøgletal, hvor både indtjenings- og balance-nøgletal samt indikatorer for virksomhedens størrelse indgår – jo bedre indtjening, bedre konsolidering og jo større, desto lavere bidragssats og vice versa.

Andre forhold:

- Realkreditinstitut - Der er forskel på niveauet for bidragssatserne i de enkelte realkreditinstitutter.
- Afdragsfrihed – Jo større andel af lån med afdragsfrihed, desto højere bidragssats og vice versa.
- Misligholdte lån – Hvis bedriften misligholder lån, betales et højere afdrag.
- Antal lån - Jo flere lån, desto højere bidragssats og vice versa.

Flere af nøgletallene er højt korrelerede, hvor et endeligt model-setup skal tage højde herfor, f.eks. ved at udvælge de bedste inden for kategorien i forhold til modellens formål, eller ved at anvende teknikker til komponentanalyse (f.eks. PCA).

Analyserne har desuden vist, at udviklingen og accelerationen i de forskellige økonomiske nøgletal kun i mindre grad har betydning for bidragssatsen. Det er således i højere grad selve niveauet på nøgletallet, der er afgørende.

Der kan være stor forskel på, hvilke bidragssatser, de enkelte landmænd betaler, og bidragssatsen fastsættes i vid udstrækning individuelt. Selvom der er god sammenhæng mellem landmandens økonomiske formåen og bidragssatsen, dvs. prisen på at opnå kredit, er de økonomiske nøgletals forklaringsgrad ikke fyldestgørende. Der er derfor en række ikke-økonomiske variable, som indgår i prissættelsen. Det kan for eksempel være realkreditinstitutets individuelle vurdering af låntageren,

miljøforhold, makro-, branche- og driftsgrensspecifikke forhold, eller forhold i realkreditinstituttet selv, såsom ønsket om at øge indtjeningen.

Den individuelle fastsættelse af bidragssatserne medfører også, at en gruppe landmænd betaler en højere bidragssats end andre landmænd med sammenlignelige bedrifter og økonomiske resultater. Det kan skyldes 1) at en supplerende kvalitativ vurdering af landmanden berettiger et højere risikotillæg, 2) en fejlvurdering af landmanden eller 3) at det på grund af markedsmæssige uhensigtsmæssigheder er muligt at pålægge landmanden højere bidragssatser end berettiget, idet konkurrencen mellem realkreditinstitutter delvist er sat ud af kraft, da landmænd ikke altid frit kan skifte finansielle samarbejdspartner.

Siden 2007/8 har finansielle omkostninger (højere bidrag, gebyrer og kursskæring samt i nogle tilfælde højere rentemarginal) samlet set forringet landmændenes konkurrenceevne. Men da der kan konstateres en sammenhæng mellem en række økonomiske variable og bidragssatsen, kan en vej til at opnå bedre vilkår hos den finansielle samarbejdspartner være at forbedre bedriftens økonomi. For eksempel kan lavere gæld og/eller en forbedret indtjening styrke forhandlingskraften og sætte en god cirkel i gang med billigere kredit, yderligere forbedringer af indtjeningen/mindre gæld, lavere marginale låneomkostninger, mere rentable investeringer samt friere dispositionsret og lettere adgang til fremmedkapital.